

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2014

Tereza Krásová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Tereza Krásová

**Soupeření USA a Číny o získávání ropy z
Afriky a jeho projevy v Nigérii, Rovníkové
Guineji a Angole**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Tereza Krásová**

Vedoucí práce: **PhDr. Jan Bečka, Ph. D.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

Tereza Krásová, „Soupeření USA a Číny o získávání ropy z Afriky a jeho projevy v Nigérii, Rovníkové Guineji a Angole“ (bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, 2014)

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá americko-čínským soupeřením o ropu a jeho projevy v Nigérii, Rovníkové Guineji a Angole. Hlavní pozornost je věnována tomu, jaké byly její projevy během prvního prezidentského období Baracka Obamy, tedy v letech 2009–2013. Práce má implikace pro celý region sub-saharské Afriky, nicméně hlavní pozornost je věnována třem zkoumaným zemím. Zejména Nigerie a Angola jsou důležitými exportéry ropy, ale i Rovníková Guinea má nezanedbatelné zásoby této suroviny. Strategie obou zemí se liší zásadním způsobem, tato práce si klade za cíl zhodnotit, která z nich je úspěšnější a jaké jsou důsledky jejich aktivit. Čínská snaha o navazování blízkých vztahů s africkými zeměmi a získávání jejich ropy je ve Washingtonu často pozorována s jistými obavami, nicméně Peking tvrdí že se pouze snaží o zajištění vlastních ekonomických zájmů, stejně jako USA. První kapitola se zabývá významem africké ropy pro obě země a tím, jak se liší jejich strategie při jejím získávání. Následující kapitoly jsou případovými studii, které popisují situaci v jednotlivých afrických zemích. Soustředí se na to, jaké jsou dopady americko-čínského soupeření v daných zemích a kdo je úspěšnější v získávání ropy v těchto zemích.

Abstract

This bachelor thesis concentrates on the Sino-American oil rivalry in Africa and its impact in Nigeria, Equatorial Guinea and Angola. It focuses on Barack Obama's first presidential term (2009–2013). Even though some of its points are valid throughout the region of Sub-saharan Africa, its main focus lies with the three countries it concentrates

on. Nigeria and Angola are the region's biggest oil producers and Equatorial Guinea also has substantial oil reserves. Strategies of both countries vary, the main goal of this thesis is to evaluate which one is more successful and what are their impacts. Chinese efforts to create close ties with African countries often causes nervousness in the U.S. but Beijing claims that it only wishes to satisfy its economical interests, much like the United States. The first chapter treats the importance of African oil for both countries and the differences between their strategies in acquiring it. The following chapters are case studies which describe the situation in the respective countries they analyze.

Klíčová slova

USA, Čína, Afrika, ropa, světová ekonomika, rozvojová pomoc

Keywords

USA, China, Africa, Oil, World Economy, Development Aid

Rozsah práce: 54 215 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ... 16. května 2014

Tereza Krásová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janu Bečkovi, Ph. D. za podnětné rady, které mi během psaní práce poskytoval.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Tereza Krásová

E-mail:

Tereza.krasova@gmail.com

Semestr:

Letní

Akademický rok:

2012/2013

Název práce:

Soupeření USA a Číny o získávání ropy z Afriky a jeho projevy v Nigérii, Rovníkove Guineji a Angole

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):

Letní semestr 2014

Vedoucí bakalářského semináře:

Mgr. Karel Svoboda, Ph. D.

Vedoucí práce (není povinné):

PhDr. Jan Bečka, Ph. D.

Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):

V Africe se nacházejí bohaté zásoby ropy, o jejichž vytěžení mají zájem jak Spojené státy, tak Čína. Obě země mají velký zájem na dovozu ropy a od počátku 21. století začínají USA narážet na tvrdou konkurenci Pekingu při jejím získávání z afrických zemí. Toto téma je důležité jak pro energetickou politiku obou zemí, tak pro vývoj ve zkoumaných afrických státech, protože ropa pro ně často představuje rozhodující zdroj příjmů

Předpokládaný cíl (5 řádek):

Tato práce by měla popsat a zhodnotit vývoj americko-čínské rivality v regionu během prvního prezidentského období Baracka Obamy. Největší pozornost bude věnována třem výše uvedeným africkým zemím, nicméně závěry, kterých bude dosaženo, budou mít pravděpodobně implikace pro celý region. Zároveň bude věnována pozornost tomu, jak se liší přístupy obou zemí ve snaze ropu získávat, která z nich je na zkoumaném území úspěšnější a jaké jsou konkrétní dopady jejich politik.

Základní charakteristika tématu (10 řádek):

Během prvního prezidentského období Baracka Obamy došlo k dalšímu vývoji v americko-čínském soupeření o ropu v Africe. Obě země se snaží si zajistit zásadní podíl na ropné produkci afrických zemí, která má velký strategický potenciál. Zejména Nigérie a Angola jsou důležitými exportéry ropy, ale i Rovníková Guinea má nezanedbatelné zásoby této suroviny. Strategie obou zemí se liší, Čína se snaží o navazování komplexnějších obchodních vazeb a investuje velké částky do rozvoje zemí, z nichž dováží ropu, za což bývá obviňována z novodobého kolonialismu, zatímco USA kladou větší důraz na bezpečnostní rozměr své politiky v Africe. Čínská snaha o navazování vztahů s africkými zeměmi je ve Washingtonu často pozorována s obavami, nicméně Peking tvrdí že se pouze snaží o zajištění vlastních ekonomických zájmů, stejně jako USA

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

V první části práce bude pro vysvětlení kontextu popsáno soupeření USA a ČLR o ropu v Africe, budou zde analyzovány a srovnány strategie obou zemí při uzavírání obchodů v regionu zejména subsaharské Afriky. V dalších třech kapitolách pak bude problém podrobněji analyzován na konkrétních případech tří afrických zemí; Nigérii, Rovníkove Guineji a Angole. Tyto mikrostudie se budou soustřeďovat na politiku USA a ČLR v daných zemích a budou se snažit popsat její vliv na vývoj v těchto zemích. Budou zde na konkrétních

příkladech popsána a dále rozšířena zjištění učiněná v první kapitole. Důraz bude kladen na to, jaké jsou dopady americko-čínského soupeření v daných zemích a kdo je úspěšnější v získávání ropy v těchto zemích. V závěru pak budou poznatky shrnuty a budou z nich vyvozeny obecnější principy shrnující a ilustrující zkoumaný problém.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

"Angola", U.S. Energy Information Administration,
<http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=AO> (staženo 1. 5. 2013)
David E. Brown, Africa's Booming Oil and Natural Gas Exploration and Production: National Security Implications for the United States and China (Carlisle: U.S. Army War College Press, 2013)
„Does Obama Have a Strategy for Africa?“, Foreign Policy, 19. června 2012,
http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/06/19/obamas_africa_strategy (staženo 20. 4. 2013)
Equatorial Guinea“, U.S. Energy Information Agency, <http://www.eia.gov/countries/country-data.cfm?fips=ek> (staženo 5. 5. 2013)
"Expanding China-Africa Oil Ties", Council on Foreign Relations,
<http://www.cfr.org/china/expanding-china-africa-oil-ties/p9557> (staženo 6. 5. 2013)
„Nigeria“, U.S. Energy Information Administration,
<http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=NI> (staženo 20. 4. 2013).
"Opinion: Who's in Charge, China or Nigeria?", Global Post,
<http://www.globalpost.com/dispatch/worldview/100604/nigeria-oil-china?page=0,0> (staženo 6. 6. 2013).
„Thirst for African Oil", Chatham House,
http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/r0809_africanoil.pdf (staženo 12. 5. 2013)
Yun Sun, „China in Africa: Implications for U.S. Competition and Diplomacy“, in Top Five Reasons Why Africa Should Be a Priority for the United States, ed. Joh P. Banks et al. (Washington D.C.: Brookings Africa Growth Initiative, 2013)
Luo Zhenxing, „Perspectives on China-Africa Oil Ties“ (článek představený na konferenci A Trilateral Dialogue on the United States, Africa and China, The Brookings Institution, Washington D. C., 13. 5. 2013)

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM.....	5
PROHLÁŠENÍ.....	7
PODĚKOVÁNÍ.....	8
OBSAH.....	1
ÚVOD.....	2
1. AMERICKO-ČÍNSKÁ RIVALITA V AFRICE.....	6
1.1 <i>Význam africké ropy pro Čínu a USA.....</i>	<i>6</i>
1.2 STRATEGIE OBOU ZEMÍ A JEJICH HODNOCENÍ.....	8
1. NIGÉRIE.....	12
2. ROVNÍKOVÁ GUINEA.....	18
4. ANGOLA.....	21
ZÁVĚR.....	27
SUMMARY.....	28
POUŽITÁ LITERATURA.....	30

Úvod

Na počátku 21. století se Spojené státy americké začaly při získávání ropy z Afriky potkávat s novou konkurencí, Čínskou lidovou republikou. Rychlý ekonomický rozvoj Číny, založený především na průmyslu, se totiž nutně projevil zvýšenou spotřebou ropy. Vzhledem k tomu, že země nemá dostatečné zásoby této suroviny, aby mohla takto zvýšenou spotřebu saturovat, se tento vývoj projevil zvýšením jejích dovozů. Za tímto účelem začala Čína navazovat bližší vztahy se zeměmi sub-saharské Afriky. Tento vývoj se stal pro celou řadu amerických a jiných západních pozorovatelů velmi kontroverzním, zejména proto, že je složité určit jeho implikace pro USA a ostatní západní země. Afrika pro ně totiž představuje důležitý zdroj diverzifikace zdrojů ropy. Navíc ekonomický vzestup Číny obecně je na západě často pozorován s obavami, jelikož někteří pozorovatelé se bojí toho, že by mohl představovat hrozbu pro postavení Spojených států jako světové supervelmoci. Čína také v Africe začala pronikat do teritoria, které bylo do té doby ekonomicky pevně svázáno s USA a západoevropskými zeměmi, což zde vyvolává pocity nejistoty. Spojené státy a jiné západní státy navíc často vyjadřují obavy, že čínské působení v regionu má negativní dopady na jeho rozvoj a někteří dokonce Čínu obviňují z neokolonialismu. Vzhledem k tomu, že Spojené státy dlouhodobě deklarují svou podporu rozvoji afrických států a jejich demokratizaci, mnozí se domnívají, že Číňané neutralizují toto úsilí. Toto téma jsem si vybrala především proto, že je silně aktuální a má jasné implikace pro zahraniční politiku a energetickou bezpečnost Spojených států i Číny. Zároveň je vzhledem ke své aktuálnosti zatím relativně málo zpracované, zejména v české literatuře. Navíc je toto téma nesmírně důležité pro rozvoj jednotlivých afrických států.

Tato práce si klade za cíl analyzovat rivalitu mezi Spojnými státy americkými a Čínskou lidovou republikou, která pramení ze snahy o získávání ropy ze sub-saharské Afriky. Bude primárně zkoumat její vývoj během prvního prezidentského období Baracka Obamy, tedy mezi lety 2009 – 2013. Toto časové období je zvoleno z toho důvodu, že se v něm začíná projevovat pokles dovozů africké ropy, který je výsledkem nárůstu těžby ropy v USA a zvýšeným dovozům ropy z jiných regionů. Částečně tedy mění jasně konfrontační pohled na celou problematiku, který se často objevoval dříve.

Stále se zde však projevuje rivalita obou států a snaha zajistit si dodávky ropy a zároveň také rivalita mezi jednotlivými ropnými společnostmi.

Hlavní pozornost bude věnována třem africkým státům: Nigérii, Rovnickové Guineji a Angole. Situace v těchto třech státech se navzájem velmi liší, což je důvod, proč se práce zabývá právě jimi. Nigérie představuje hlavního producenta ropy v regionu a také je příkladem zavedeného producenta ropy. Angola, která je za Nigérií druhým největším producentem ropy v sub-saharské Africe, je pak příkladem státu, kde těžba ropy začala relativně nedávno. Rovnicková Guinea má sice také nezanedbatelné zásoby suroviny, ale nemůže se rovnat předchozím dvěma státům a je tak příkladem spíše menšího producenta. Ačkoliv největší pozornost bude věnována těmto třem zemím, závěry vyvozené z těchto příkladů budou mít širší implikace pro celý region. Hlavním cílem práce je popsat strategie Číny a Spojených států na kontinentu, a to zejména ve zkoumaných zemích, a ukázat, jak byly úspěšné ve zkoumaném období. Práce se také bude věnovat činnosti jednotlivých ropných společností a tomu, jak byly úspěšné v zajišťování si přístupu k ropným zásobám jednotlivých zemí. Zároveň se práce bude zabývat tím, jaký je rozdíl ve významu africké ropy pro USA a Čínu. Rovněž zde bude naznačeno, jaký je vliv rozdílných strategií obou zemí na zkoumané africké státy.

Bakalářská práce bude rozdělena do čtyř kapitol. První z nich se bude zabývat problematikou americko-čínského soupeření o africkou ropu obecně. Nejprve nastíní význam africké ropy a poté popíše rozdílné strategie Číny a USA v regionu. Zároveň zanalyzuje vývoj tématu ve zkoumaném období a ohodnotí strategie obou aktérů. Druhá kapitola se soustředí na situaci v Nigérii, jejímž hlavním odběratelem jsou Spojené státy. Hlavním rysem získávání ropy z této země je velmi špatná bezpečnostní situace, která zde postihuje zájmy jak Číny, tak Spojených států. Třetí kapitola popisuje situaci v Rovnickové Guineji, což je malý stát s na svou rozlohu velkými zásobami ropy, který se ve zkoumaném období potýkal s poklesem produkce. Čtvrtá a poslední kapitola analyzuje situaci v Angole, která bývá předkládána jako modelový příklad čínské strategie v sub-saharské Africe a tato kapitola je proto klíčová pro její zkoumání.

První část práce je spíše teoretická a zabývá se vývojem zkoumaného tématu v celém regionu. Představuje tak teoretický rámec pro další tři kapitoly, které jsou

menšími případovými studii a mají za cíl rozvést obsah první kapitoly a ukázat v ní uvedené závěry na konkrétních příkladech.

Výrazem „Čína“ je v této práci vždy míněna Čínská lidová republika. Pokud se zde hovoří o Čínské republice, tak jako o Tchaj-wanu. Zároveň je pro čínská jména a názvy používána česká transkripce.

Vzhledem k absenci adekvátních zdrojů v českém jazyce jsou v práci použity výhradně cizojazyčné zdroje psané anglicky, s výjimkou jednoho článku, který je francouzským překladem původního anglického textu. Jelikož se jedná o velmi nedávné události, není tato tematika ve vybraném období ani příliš zpracována v akademické literatuře. Je zde tedy použito relativně velké množství výstupů think tanků, článků z novin, časopisů věnujících se aktuálnímu dění nebo zpravodajských serverů a primárních zdrojů. Velká část použité sekundární literatury navíc nezahrnuje celý časový rozsah tématu. První, teoretičtější, kapitola se opírá o větší množství sekundární literatury, zatímco jednotlivé případové studie jsou postaveny zejména na primárních zdrojích či spíše žurnalistických textech.

Největším přínosem při psaní této práce byla monografie Davida E. Browna, *Africa's Booming Oil and Natural Gas Exploration and Production: National Security Implications for the United States and China*. Tato kniha se věnuje americkému a čínskému působení v Africe z hlediska jeho významu pro bezpečnostní politiku obou zemí. Zabývá se působením obou zemí a jejich ropných společností na kontinentu a poskytuje vyčerpávající empirické informace, ale zároveň i analýzu působení obou zemí. Nezabývá se však příliš vládní politikou obou zemí a někdy mohou být obsáhlá empirická data i matoucí, pokud nejsou zasazena do kontextu.

Publikace *Thirst for African Oil* think tanku Chatham House se věnuje asijským ropným společnostem v Angole a Nigerii a byla velkým přínosem jak pro analýzu působení čínských ropných společností v těchto zemích, tak pro pochopení politické situace v těchto státech a jejich přístupu vůči těmto společnostem. Při psaní studie o Rovnické Guinei pak byly nejdůležitější dva články. Případová studie Rovnické Guiney se částečně opírá o dva články psané novináři, vzhledem k absenci akademické literatury či jiných odborných textů na toto téma. Kromě knih Davida Browna a

primárních zdrojů se tak opírá o dva články psané novináři. První z nich byl článek z New York Times *Matching China's Activities with Africa's Needs* od Sanou Mbaye. Rozsáhlé svědectví z první ruky o situaci v zemi a jejích vztazích s americkými i čínskými ropnými společnostmi pak poskytl článek *China's New Oil Supplier* od Richarda Behara, ačkoliv je staršího data, než zkoumané období.

1. Americko-čínská rivalita v Africe

1.1 Význam africké ropy pro Čínu a USA

Prokázané zásoby ropy na africkém kontinentu tvoří 8 %¹ z celosvětových prokázaných zásob, což by se dalo vnímat jako relativně malý podíl, nicméně i tak se jejich význam nedá zanedbat. Za prokázané se považují takové zásoby, které půjdou s 90% pravděpodobností vytěžit.² Pro USA a Čínu je africká ropa důležitá zejména z hlediska energetické bezpečnosti, tj. kvůli potřebě diverzifikovat jejich dovozní zdroje. Ta pramení z dlouhodobých obav z potenciálních důsledků, které by měla případná eskalace napětí na Blízkém východě, kde se nachází velká většina světových zásob ropy, na plynulost dodávek suroviny a její ceny. Zejména Hormúzský průliv jakožto hlavní trasa pro vývoz ropy z regionu budí obavy vzhledem k tomu, že na jedné z jeho stran se nachází Írán, který již několikrát v minulosti vyhrožoval jeho zablokováním v případě nátlaku či přímého útoku. Tato nestabilita se netýká pouze Blízkého východu, i samotné africké státy těžící ropu jsou často silně nestabilní. O tom svědčí celá řada konfliktů, například ten nedávný v Súdánu, či ten, který nyní probíhá v nově vzniklém Jižním Súdánu. Ačkoliv i samotné africké státy s ropnými ložisky jsou často velmi nestabilní, mohou přispět k rozrůznění produkce a tedy i snížení rizika výpadku dodávek. Vzhledem k tomu, že je trh s ropou celosvětově propojený, diverzifikace zdrojů také přispívá k nižšímu riziku skokového zdražení v případě, že dojde k výpadku dodávek z jedné země. Africká ropa je důležitá i z toho důvodu, že zde v posledních letech bylo nalezeno velké množství nových ložisek, zejména v zemích sub-saharské Afriky mimo OPEC, a je tedy možné, že tento trend bude pokračovat.³ Její význam by tak mohl v následujících letech ještě růst a zajištění vlivu v oblasti tak může být do budoucna velmi důležité. Vzhledem k vysoké politické nestabilitě je čím dál tím větší důraz kladen na nalezení nových ložisek pod mořem, které jsou z tohoto pohledu mnohem spolehlivější, ačkoliv jsou dražší. Ani ona sice nejsou zcela odolná vůči útokům, ale jsou stále mnohem bezpečnější než ta na pevnině. Africká ropa tedy ani pro jednu z obou zemí nepředstavuje hlavní zdroj ropy, je však pro obě země důležitá

¹ „International Energy Statistics“, U.S. Energy Information Administration, <http://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/IEDIndex3.cfm?tid=5&pid=57&aid=6> (staženo 12. 3. 2014).

² „Petroleum Reserves Definitions“, Society of Petroleum Engineers, http://www.spe.org/industry/docs/Petroleum_Reserves_Definitions_1997.pdf (staženo 3. 4. 2014).

³ David E. Brown, *Africa's Booming Oil and Natural Gas Exploration and Production: National Security Implications for the United States and China* (Carlisle: U.S. Army War College Press, 2013), 33-35.

z hlediska energetické bezpečnosti a budoucí produkce, i když tento význam se pro oba státy liší.

USA jsou momentálně největším dovozcem ropy na světě, v roce 2013 jí dovezly 6,9 milionů barelů denně.⁴ Nicméně zhruba od roku 2008 dochází k rychlému nárůstu těžby ropných břidlic, které by v budoucnu mohly pokrýt minimálně americkou spotřebu, ne-li se stát přímo vývozním artiklem. Největší zásoby se nacházejí v Utahu a Coloradu, ve formaci Green River. Zatímco v roce 2009 USA dovážely zhruba polovinu spotřebované ropy, v roce 2013 se jednalo již jen o 40 %.⁵ Zároveň podíl dovozů z Afriky celkově v tomto období klesal a na jejich úkor rostly ty z Kanady, či z Latinské Ameriky. To pocítila zejména Nigerie, jejímž největším odběratelem jsou právě USA.⁶ V roce 2011 ale africká ropa stále tvořila zhruba pětinu dovozů ropy, což značí, že nepřestala představovat důležitý zdroj. Navíc Američané mají zájem na africké ropě i z ekonomického hlediska – na kontinentu operují nadnárodní ropné společnosti, jako Chevron, Exxon Mobil atd.⁷ Zájmy těchto společností americká vláda dlouhodobě podporuje. Africká ropa tedy pro USA ztrácela za prvního Obamova období poněkud na významu, ale zdaleka se nestala bezvýznamnou. Navíc těžba břidlic je velmi problematická. V posledních letech se objevily hlasy volající po zastavení či omezení těžby z těchto zdrojů, poukazující především na její nízkou ekologickou šetrnost a možné dopady na životní prostředí. Nelze tedy zcela vyloučit budoucí odklon od vlastních zdrojů a opětovný nárůst objemu dovezené ropy (včetně té africké), nicméně prozatím nic nenasvědčuje takovému scénáři. Obecně je třeba dodat, že americké ropné společnosti jsou v těžbě ropy technologicky vyspělejší a tudíž jim ty čínské těžko konkurují, což platí zejména pro těžbu na moři.

Čína je v množství dovezené ropy druhá na světě, hned za USA, s 6,2 milionu barelů denně.⁸ Ačkoliv toto číslo se příliš neliší od amerických dovozů, celkový trend je zcela opačný. Poptávka po ropě od konce dvacátého století v Číně rychle rostla

⁴ „Top Ten Annual Net Oil Importers“, U.S. Energy Information Administration, http://www.eia.gov/countries/analysisbriefs/China/images/top_ten_oil_importers.png (staženo 12. 3. 2014).

⁵ „Develop and Secure America’s Energy Resources“, The White House, <http://www.whitehouse.gov/energy/securing-american-energy> (staženo 12. 3. 2014).

⁶ „U.S. Imports by Country of Origin“, U.S. Energy Information Administration, http://www.eia.gov/dnav/pet/pet_move_impcus_a2_nus_ep00_im0_mbb1_a.htm (staženo 12. 3. 2014).

⁷ Brown, *Africa’s Booming Oil*, 49-55.

⁸ Top ten annual net oil importers, EIA.

v důsledku prudkého ekonomického růstu započatého reformami Tenga Siao-pchinga. Čína nemá dostatek zásob ropy, aby saturovala zvýšenou spotřebu; podíl dovezené ropy na celkové spotřebě proto stále rostl a v roce 2013 přesáhl 50 %.⁹ Diverzifikace ropných zdrojů je pro ni tedy ještě důležitější než pro USA, z čehož pramení i aktivnější politika na kontinentu. V roce 2013 se Afrika podílela na dovozu ropy do Číny ze 23 %.¹⁰ Pokles objemu ropy do USA mnohé africké země vyrovnaly právě zvýšenými vývozy do asijských zemí, zejména do Číny.

1.2 Strategie obou zemí a jejich hodnocení

Předchůdce Baracka Obamy, George W. Bush, byl na africkém kontinentu celkově velmi aktivní. Během jeho prezidentství bylo spuštěno několik programů, které měly pomoci rozvoji kontinentu a které jsou považovány za úspěšné.¹¹ Po Obamově zvolení mnozí pozorovatelé, zejména ti afričtí, očekávali, že bude v zahraniční politice kontinentu věnován velký prostor, zejména proto, že jeho biologický otec pocházel z Keni. Tyto naděje prezident zdánlivě potvrdil tím, že již v roce 2009 podnikl svou první prezidentskou cestu na kontinent, konkrétně do Ghany. Poté však Afrika přestala hrát v jeho politice větší roli, což si někteří vysvětlovali tím, že byl na domácí i mezinárodní scéně vytižen dalšími otázkami.¹² Toto částečně dokládá i fakt, že svou oficiální strategii na kontinentu představil až v červnu 2012. Dokument neznamenal zásadní mezník, vesměs se hlásil k dříve deklarovaným cílům. Hlavními prioritami americké zahraniční politiky měla být i nadále bezpečnost, rozvojová pomoc a zejména podpora posilování demokracie na kontinentu.¹³ Nejednalo se však o rozpracovaný popis kroků, které Obama hodlal učinit¹⁴, ale spíše o všeobecné přihlášení se k dříve

⁹ „China“, U.S. Energy Information Administration, <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=CH> (staženo 12. 3. 2014).

¹⁰ Ibid.

¹¹ Za úspěšný je považován například PEPFAR (*President's Emergency Plan for AIDS Relief*), jenž vzniknul s cílem pomáhat lidem postiženým nemocí AIDS. Africké země také obdržely cca 4,8 miliardy dolarů v rámci rozvojového fondu *Millennium Challenge Corporation*. Jennifer G. Cook, „De Clinton a Obama, les États-unis et l'Afrique“, *Politique étrangère* 78, č. 2 (léto 2013) : 72.4.

¹² John Norris, „Does Obama Have a Strategy for Africa?“, *Foreign Policy*, 19. června 2012, http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/06/19/obamas_africa_strategy (staženo 20. 3. 2014).

¹³ „U. S. Strategy toward Sub-Saharan Africa“, The White House, http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/africa_strategy_2.pdf (staženo 6. 4. 2014).

¹⁴ Vzhledem k blížícím se volbám v případě, že bude znovuzvolen.

vysloveným obecným cílům, které bylo kritizováno za přílišnou vágnost.¹⁵ Obamova administrativa byla obecně po většinu prvního volebního období kritizována za nezáměr o sub-saharskou Afriku. Kritici zdůrazňovali význam regionu pro americkou zahraniční politiku a volali po uskutečnění další prezidentské cesty na kontinent, poukazující mimo jiné na vysokou aktivitu Číňanů v této oblasti.¹⁶ Ta bývá v USA často viděna jako hrozba z mnoha důvodů – jak z pohledu energetické bezpečnosti, tak (a to možná spíše) z hlediska geopolitiky. Nepřímou kritikou působení Číny v regionu pak započala svou cestu po Africe v roce 2012 i ministryně zahraničí Hillary Clinton. V rámci této cesty navštívila Senegal, Jižní Súdán, Ugandu, Keňu, Malawi, Jihoafrickou republiku, Nigérii, Ghanu a Benin. Svou návštěvu kontinentu pak poté, co vyhrál volby a obhájil svůj mandát na další funkční období, oznámil i sám prezident.

Vazby mezi Čínou a Afrikou sahají hluboko do minulosti, zejména ty s východní částí kontinentu, nicméně stávající „expanze“ Číňanů v Africe začala až na počátku třetího tisíciletí. Do té doby se Peking omezoval na spíše politickou rovinu vzájemných vztahů a snahu o uznání ČLR jako jediného legitimního čínského státu místo Tchajwanu. Zvýšená přítomnost Číňanů na kontinentu byla podnícena rostoucí poptávkou po nerostných surovinách a snahou zajistit si jejich trvalý přísun. Čína tak vstoupila do oblasti, která byla do té doby ekonomicky závislá na bývalých koloniálních mocnostech a USA a již v roce 2009 se stala největším obchodním partnerem afrických zemí.¹⁷ Do Afriky vnikla pomalu, zejména skrze marginální či nově objevená ložiska a politicky nestabilní země. V této souvislosti není bez zajímavosti, že Čína si drží primát na dovoz ropy z Angoly, což je relativně nový ropný stát, zatímco USA dovážejí velké množství ropy z Nigérie, která již ropu produkuje delší dobu.

Čínská strategie v sub-saharské Africe se zásadním způsobem liší od té americké, jelikož čínská spolupráce s kontinentem probíhá na více úrovních, než ta americká. Jejím středobodem zůstává ropa; Peking často výměnou za ní poskytuje půjčky, které jsou poté použity na budování infrastruktury, jež realizují čínské firmy.

¹⁵ Mwangi Kimenyi, „Mr. President, Let Enhanced U.S –African Relations Be Part of Your Legacy“, Brookings Institution, <http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2012/11/07-us-africa-relations-kimenyi> (staženo 2. 4. 2014).

¹⁶ Např. John Campbell, „President Obama and Sub-Saharan Africa: What’s Missing“, Council on Foreign Relations, <http://blogs.cfr.org/campbell/2012/12/12/president-obama-and-sub-saharan-africa-whats-missing/> (staženo 5. 4. 2014).

Tyto půjčky navíc mívají výhodnější podmínky než ty klasické.¹⁸ Jejich další výhodou, alespoň pro velkou část afrických vlád, je to, že Čína si na rozdíl od Američanů neklade žádné politické podmínky, jako je demokratizace či dodržování lidských práv. Celkové hodnocení tohoto postupu se liší, jelikož zůstává otázkou, jak veliký je přínos těchto investic pro samotné africké země. Jistou výhodou sice může být, že alespoň část peněz je patrně vynaložena na rozvoj jednotlivých zemí, nicméně vzhledem k vysoké korupci je samozřejmě otázkou, jak velká ta část je. Tento druh dohod má i své nevýhody. Často bývá namítáno, že velká část pracovníků na těchto projektech pochází z Číny a ti afričtí navíc mají špatné finanční ohodnocení a pracovní podmínky.¹⁹ Další riziko spočívá v tom, že Číňané pak také mohou sami rozhodovat o průběhu či ukončení jednotlivých zakázek.²⁰ Zároveň nelze opomenout prestiž Číny jakožto země třetího světa, které se podařilo učinit zásadní reformy a výrazným způsobem zlepšit stav své ekonomiky. Některé africké země by se rády inspirovaly čínským modelem rozvoje, nebo alespoň některými jeho aspekty.²¹ Čína se v subsaharské Africe snaží rovněž aplikovat koncept soft power, například skrze udílení stipendií tamním studentům na čínských vysokých školách či vysíláním dobrovolníků.²²

Pro USA (a ostatní západní země) je velmi složité na tuto strategii reagovat. Konkrétně výměny ropy a jiných nerostných surovin, jako třeba diamantů, za stavbu infrastruktury jsou umožněny povahou čínské ekonomiky, která je stále dost navázaná na stát. Americké společnosti pak jen těžko mohou učinit podobné nabídky. Čínská politika „no strings attached“, tedy její odmítání zasahovat do vnitřních záležitostí kontinentu, je dalším bodem, který má potenciál poškozovat americké zájmy. Podle

¹⁷ „Africa’s trade partners“, OECD iLibrary, <http://www.oecd-ilibrary.org/sites/factbook-2011-en/04/01/05/index.html?itemId=/content/chapter/factbook-2011-37-en> (staženo 14. 3. 2014).

¹⁸ Deborah Brautigam, „Africa’s Eastern Promise“, *Foreign Affairs* 5. 1. 2010, <http://www.foreignaffairs.com/articles/65916/deborah-brautigam/africa%E2%80%99s-eastern-promise> (staženo 15. 4. 2014).

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ji Ji-min, „China probes its African Model (1)“, *China Dialogue*, <https://www.chinadialogue.net/article/show/single/en/4470-China-probes-its-Africa-model-1-> (staženo 15. 4. 2014).

²¹ Deborah Brautigam, „Africa’s Eastern Promise“.

²² David H. Shinn, „China and Africa in the Xi Jinping era“, *The Diplomat*, 25. 3. 2013, <http://thediplomat.com/2013/03/china-and-africa-in-the-xi-jinping-era/?allpages=yes> (staženo 13. 4. 2014).

jeho kritiků tento přístup podryvá úsilí Spojených států (a dalších západních zemí) o propagování demokracie a dodržování lidských práv na kontinentu.²³

Hodnocení čínského angažmá v Africe a jejího získávání ropy se liší. Čínské půjčky tímto způsobem nabízejí alternativu, jak se vyhnout reformám, které jsou často vyžadovány výměnou za pomoc Světové banky či Mezinárodního měnového fondu. Další kritikou, kterou američtí představitelé v minulosti vyslovili, je ta, že Čína vyčerpává africké nerostné bohatství a tím zneužívá slabé pozice těchto států. I Hillary Clinton během své cesty po afrických zemích nepřímo obvinila Čínu, že škodí africkým zemím a chce exploatovat jejich nerostné zdroje.²⁴ V této souvislosti se dokonce, vzhledem k štědrým investicím do africké infrastruktury, často objevuje kritika, že Peking v Africe praktikuje neokolonialismus. Nicméně i USA bývají obviňovány z neokolonialismu vůči africkým zemím, a často jim je navíc vytýkáno, že za roky západní dominance na kontinentu se nepodařilo ho vyvést z chudoby.²⁵ Je tedy otázka, do jaké míry je kritika čínského postupu legitimní. Naopak pozitivní hodnocení čínské přítomnosti na kontinentu se často zaměřuje na to, že vybudování infrastruktury může být pro zkorumpované africké země dlouhodobě přínosné a že by se jim tak mohlo podařit pomalu se vymanit z „ropného prokletí“.²⁶ Takový vývoj by pak mohl být všeobecně prospěšný, jelikož v globalizovaném světě by mohli z růstu Afriky těžit všichni, včetně USA.

Na otázku, jaké implikace má čínské působení v sub-saharské Africe pro americké zájmy na kontinent, neexistuje jedna vyčerpávající odpověď. V zásadě existují dva hlavní názorové proudy, ačkoliv takový popis je samozřejmě, jako téměř vždy, zjednodušující. První skupina autorů a komentátorů tvrdí, že Peking si zde zajišťuje dominantní postavení na úkor USA, které by se měly aktivně snažit o upevnění své

²³ Yun Sun, „China in Africa: Implications for U.S. Competition and Diplomacy“, in *Top Five Reasons Why Africa Should Be a Priority for the United States*, ed. Joh P. Banks et al. (Washington D.C.: Brookings Africa Growth Initiative, 2013): 6, http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Reports/2013/04/africa%20priority%20united%20states/04_africa_priority_united_states.pdf (staženo 14. 3. 2014).

²⁴ „Hillary Clinton Launches African Tour with Veiled Attack on China“, *The Guardian*, 1. srpna 2012, <http://www.theguardian.com/world/2012/aug/01/hillary-clinton-africa-china> (staženo 14. 3. 2014).

²⁵ Horace Campbell, „China in Africa: Challenging US Global Hegemony“, *Third World Quarterly* 29, č. 1 (2008): 101.

²⁶ Luo Zhenxing, „Perspectives on China-Africa Oil Ties“ (článek představený na konferenci A Trilateral Dialogue on the United States, Africa and China, The Brookings Institution, Washington D. C., 13. 5. 2013), 7.

mocenské pozice na kontinentu. Ta druhá tvrdí, že by se Washington měl naopak snažit o spolupráci s Čínou a často argumentuje pozitivním dopadem, který má čínská pomoc na africké státy. Různí se i názory na čínské ropné společnosti, vzhledem k jejich částečné navázanosti na stát. Ten dosazuje management společností a má tak nad nimi určitou kontrolu. Na druhou stranu se však objevuje i názor, že čínské ropné společnosti na kontinentu se chovají jako jakékoliv jiné a jde jim hlavně o zisky.²⁷

1. Nigérie

Nigérie je nejlidnatější zemí na kontinentu a zároveň největší ekonomikou v subsaharské Africe. Její ekonomika je zcela závislá na ropě, jelikož její těžba tvoří naprostou většinu veškerých příjmů země. Zásoby ropy dosahují 37,2 miliard barelů ropy a jsou druhé nejvyšší na kontinentu.²⁸ Těžba nerostného bohatství v zemi probíhá již od sedmdesátých let, nicméně dodnes se nepodařilo vynaložit příjmy z ní tak, aby zemi vymanily z chudoby. Nigérii lze naopak považovat za klasický případ ropného prokletí. Vzhledem k rozsáhlé korupci totiž tyto peníze zůstanou hrstce nejbohatších obyvatel a nejsou vynaloženy na rozvoj země. Životní podmínky pro většinové obyvatelstvo se naopak s těžbou ropy zhoršily, zejména ty v deltě Nigeru, kde je těžba nejintenzivnější. Došlo zde v důsledku těžby k těžkému poškození životního prostředí a nedobrovolnému odchodu od tradičního zemědělského způsobu života. Výsledkem byl sociální rozvrat, jenž pak vyústil ve vznik ozbrojených skupin požadujících spravedlivější přerozdělování příjmů z ropy. Tyto skupiny, z nichž nejvýznamnější je Hnutí za osvobození delty Nigeru, trvale ohrožují těžbu ropy. Rovněž na muslimském severu země panuje katastrofální bezpečnostní situace, kterou mají na svědomí militantní skupiny, z nichž nejznámější je Boko Haram. Obyvatelstvo země je roztrženo na jednotlivé kmeny, které lze spojit do dvou hlavních celků: muslimského severu a křesťanského jihu. Kromě kultury a náboženství oba celky rozděluje i různá míra ekonomické vyspělosti – jih je výrazně bohatší než sever. Toto rozdělení je značně polarizující a politický smír byl po léta udržován tak, že se v čele země střídaly obě skupiny. Dodržování této dohody umožňoval konsensus uvnitř vládnoucí Lidové demokratické strany, která se drží u moci již od konce devadesátých let, a to částečně

²⁷Ibid., 8.

díky volebním manipulacím. Toto pravidlo však bylo porušeno v roce 2011, když se do čela země prosadil Goodluck Johnatan, zastupující křesťanský jih. Ve funkci nahradil zesnulého Umara Yar'aduu, ačkoliv ten měl být podle dohody nahrazen dalším muslimem. Tento krok způsobil prohloubení již tak vysoké nestability v zemi.

Pro USA Nigérie představuje tradičně největšího dodavatele ropy v sub-saharské Africe. Zároveň však právě Nigérie nejvíce pocítila propad objemu dovážené ropy, který nastal spolu s rozvojem vlastní americké produkce. V roce 2009 klesl na 295 milionů barelů ročně oproti 413 milionům v roce 2007. Toto číslo by patrně bylo možné vysvětlit sníženou spotřebou ropy spojenou s hospodářskou krizí, ale po krátkodobém vzrůstu v roce 2010 propad pokračoval a v roce 2012 dovozy z Nigerie klesly na 161 milionů barelů za rok, což je méně než v devadesátých letech.²⁹ Samotné zvýšení domácí produkce ve Spojených státech však tento pokles nevysvětluje, jelikož dovozy z Nigerie klesaly rychleji než ty z ostatních zemí. Bezprostředním důvodem pro pokles odběrů nigerijské ropy bylo uzavření rafinerií na americkém východním pobřeží, které předtím nigerijskou ropu odebíraly.³⁰ I když však dovozy klesaly, nigerijská ropa je pro USA stále důležitá vzhledem k důvodům popsaným v předchozí kapitole. V Nigérii také mají nezanedbatelné zájmy mnohé americké ropné společnosti, včetně obou největších, Chevronu a Exxon Mobil. Ty představují druhou a třetí nejvýznamnější mezinárodní ropnou společnost v zemi, hned za Shellem. Obě se angažují zejména v deltě Nigeru, a to jak na pevnině, tak na moři.

O to více obav vzbuzuje v Američanech špatná bezpečnostní situace v Nigérii, jež ohrožuje plynulost dodávek ropy a činnost ropných společností. Zásadním problémem jsou v tomto ohledu množící se útoky na ropné plošiny a infrastrukturu ze strany ozbrojenců z delty Nigeru, a to jak na pevnině, tak na moři.³¹ Zároveň dochází k ilegálnímu odčerpávání ropy z ropovodů; například v roce 2010 došlo k útoku na

²⁸ „Nigeria“, U.S. Energy Information Administration, <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=NI> (staženo 20. dubna 2014).

²⁹ „U.S. Imports from Nigeria of Crude Oil and Petroleum Products“, U.S. Energy Information Administration, <http://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=pet&s=mttimusni1&f=a> (staženo 12. 4. 2014).

³⁰ „U.S. imports of Nigerian crude oil have continued to decline in 2012“ U.S. Energy Information Administration, <http://www.eia.gov/todayinenergy/detail.cfm?id=5770> (staženo 5. 5. 2014).

³¹ Stále však platí, že vrty na moři jsou považovány za bezpečnější než ty na pevnině.

ropovod Chevronu, který vedl k jeho uzavření.³² Vzhledem ke komplikacím, které tato situace představuje, nelze vyloučit, že měla určitý vliv na pokles dovozu z Nigérie. Ačkoliv tyto společnosti během Obamova prvního období pokračovaly v těžbě, je patrné, že Nigérii Spojené státy vnímají jako silně problematického partnera. Pro Nigerijce je tento vývoj samozřejmě nebezpečný, jelikož je na vývozu ropy bytostně závislá a USA jsou jejím největším odběratelem.³³ Zajímavé je, že Nigerijci vyjadřují obavy nejen z toho, jak poškodí jejich ekonomiku snížení vývozu ropy, ale dokonce z toho, že by jim v budoucnu mohli Američané začít konkurovat jakožto exportér ropy. Bezpečnostní situace v zemi byla a je tak špatná, že se objevily spekulace o zrušení návštěvy země v rámci cesty Hillary Clinton po Africe.³⁴ Návštěva však nakonec proběhla a ukázala, že Američané stále považují Nigérii za důležitého partnera. Clinton také v jejím rámci nabídla Nigérii pomoc při potlačování Boko Haram na severu země, nikoliv formou přímé vojenské přítomnosti, ale pomoci s koordinací úsilí bezpečnostních složek.³⁵ Dalším krokem pro prohloubení vzájemných vztahů bylo i ustanovení bilaterální komise v roce 2010. Její proklamované cíle se netýkaly dovozu ropy, ale spíše ostatních tradičních cílů americké zahraniční politiky v regionu, tedy pomoci v boji proti korupci, volebním machinacím a politické nestabilitě, spolu se zemědělskými problémy země a nedostatkem energií.³⁶

Zatímco Spojené státy vzhledem k neustálému růstu domácí těžby mohou dovozy z Nigérie omezovat, pro Čínu, jejíž závislost na dovozu roste, jsou bohaté zásoby ropy velmi lákavé. Na rozdíl od USA pro Čínu Nigérie zdaleka nepředstavuje hlavního dovozce v regionu. Drastické snižování objemu ropy dovážené z Nigérie do Spojených států nicméně dalo prostor pro zvýšení jejího vývozu do Číny. Partnerství s Nigerií je však pro Čínu o něco méně přirozené než pro USA vzhledem k větší vzdálenosti mezi nimi. Z toho vyplývají vyšší náklady na přepravu, které se však čínské straně dařilo kompenzovat úspěšným tlakem na snížení ceny suroviny. Ve výsledku

³² John Bock, „Chevron shuts Nigeria oil pipeline after attack“, Reuters, <http://www.reuters.com/article/2010/12/20/us-niger-delta-idUSTRE6BJ25H20101220> (staženo 20. 4. 2014).

³³ „Nigeria“.

³⁴ Abiodun Oluwarotimi, „Africa: U.S. Excludes Nigeria from Hillary Clinton's Visit“, AllAfrica, <http://allafrica.com/stories/201207310819.html?viewall=1> (staženo 5. 5. 2014).

³⁵ Anne Look, „Clinton Offers Aid to Nigerian Security Forces against Boko Haram“, Voice of America, <http://www.voanews.com/content/clinton-nigeria-boko-haram/1483662.html> (staženo 10. 5. 2014).

³⁶ „US, Nigeria Establish Bi-National Commission“, Voice of America, <http://www.voanews.com/content/us-nigeria-establish-bi-national-commission-90046022/161539.html> (staženo 29. 4. 2014).

tedy Číňané za samotnou ropu platili i o čtyřicet centů méně za barel než jaká byla tržní cena.³⁷ Pro Nigerijce je tento vývoj nesmírně nevýhodný, obzvláště pokud mají jejich vývozy do Číny do budoucna růst. Číňe se však tento postup daří vzhledem k nedostatku dalších odběratelů. Číňané zprvu nigerskou ropu kupovali (a stále nakupují) aniž by ji sami těžili, nicméně postupně se rozhodli si fyzicky zajistit přístup k surovině formou podílů či přímého vlastnictví ropných polí či podílů na nich. Tento trend začal někdy okolo roku 2006 a pokračuje dodnes. Projevil se i během Obamova prvního období, kdy se čínským společností podařilo získat si přímý přístup k dalším zásobám nigerijské ropy. Nejvýznamnější byla v tomto ohledu ve zkoumaném období akvizice švýcarské společnosti Addax ze strany Sinopecu v roce 2009. Tento krok představoval do té doby nejvýznamnější čínský úspěch v Nigerii. Společnost totiž vlastní několik ropných polí v deltě Nigeru, které dohromady v roce 2012 produkovaly cca 85 000 miliard barelů ropy denně.³⁸ V roce 2012 pak Sinopec opět zvětšil svou přítomnost v zemi, když odkoupil od francouzského Totalu 20% podíl na jeho poli Usan v ceně 2,5 miliardy dolarů.³⁹ Třetí největší čínská ropná společnost, CNOOC (Chinese national off-shore oil company), má v zemi 45% podíl na Totalem provozovaném poli Akpo, které zahájilo produkci v roce 2009. I přes tento vývoj však čínské ropné společnosti stále zaostávají za těmi západními.⁴⁰ Ačkoliv čínské společnosti většinou provozují či mají podíl na ropných vrtech na moři, které jsou považovány za bezpečnější, jejich zájem o Nigerii jasně dokazuje jejich ochotu pouštět se do rizikovějších oblastí v honbě za ropou.⁴¹ Vzhledem k tomu, že v roce 2012 se čínské dovozy ropy z Nigérie stále pohybovaly okolo 20 000 barelů denně⁴², Čína zatím pro zemi zdaleka nepředstavuje nejvýznamnějšího partnera. Nicméně je patrné, že snahy Pekingu o prohloubení vztahů mezi oběma zeměmi budou pokračovat i nadále.

³⁷ Sarah Kent, „Nigeria Bearing Burden of U.S. Shale-Oil Boom“, *The Wall Street Journal* 6. března 2013, <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424127887324662404578333981454427720> (staženo 22. 4. 2014).

³⁸ „Nigeria“, Addax Petroleum, <https://www.addaxpetroleum.com/operations/nigeria> (staženo 29. 4. 2014).

³⁹ „Total and Sinopec Agree Nigeria Oil Deal“, *Financial Times* 19. listopadu 2012, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/0f070cfa-3268-11e2-ae2f-00144feabdc0.html#axzz2zhad1k3G> (staženo 21. 4. 2014).

⁴⁰ Brown, *Africa's Booming Oil*, 202.

⁴¹ Tim Daiss, „Trading Places: Sinopec and Total Deal for Offshore Nigerian Oilfield“, *Energy Tribune*, 11. prosince 2012, <http://www.energytribune.com/67710/trading-places-sinopec-and-total-ink-deal-for-offshore-nigerian-oilfield#sthash.IdlHGnuV.dpbs> (staženo 24. 4. 2014).

⁴² „China Is Looking To Nigeria for Crude Oil And Has Been Trying To Win Favor With The Nation By Investing In The West African Country“, *International Business Times*, <http://www.ibtimes.com/china-looking-nigeria-crude-oil-has-been-trying-win-favor-nation-investing-west-african-country> (staženo 23. 4. 2014).

Čínské angažmá v Nigérii, i když zatím není příliš velké, jasně ukazuje ochotu Číňanů pouštět se do obchodu či investic v nestabilních a rizikových oblastech. Jedním příkladem bezpečnostních rizik, se kterými se Číňané v zemi potýkají, je vražda dvou čínských pracovníků na severu země v roce 2012.⁴³ Z pohledu obchodu je pak ale patrně ještě závažnější problém pirátství v Guinejském zálivu; z 966 osob přepadených na moři bylo 5 % Číňanů.⁴⁴ Část Číňany vlastněných ropných polí se stále nachází na pevnině a i ta, která jsou na moři, nejsou zcela chráněná. Kromě ohrožení vlastních občanů či výrobních kapacit je samozřejmě potřeba počítat i s výpadky dodávek ropy způsobenými podobnými útoky. Způsoby získávání ropy z Nigerie se liší od postupů, které Čína většinou používá v ostatních afrických zemích.

Vzhledem k politické nestabilitě v zemi a relativně častému střídání vedení je dohoda s nigerijskými špičkami problematická a potenciálně nespolehlivá, jak ostatně ukázalo zrušení většiny dohod uzavřených za prezidenta Oluseguna Obasanja jeho nástupcem Yar'Aduou.⁴⁵ Ačkoliv se čínské společnosti podílejí na výstavbě nigerijské infrastruktury, významná je například jejich role v telekomunikačním sektoru, neděje se tomu klasickými výměnami ropy za infrastrukturu, které Čína uzavírá s ostatními zeměmi na kontinentu. I když se v minulosti objevily snahy o uzavření takových dohod, vnitropolitické podmínky v zemi většinou zabránily jejich realizaci. Čína i nadále v zemi investuje, tyto investice však nejsou přímo spláceny ropou (či jinými surovinami). Zdá se, že Pekingu jde jednoduše o dobré vztahy s Nigérií jakožto důležitým vývozcem ropy. Tuto teorii vyslovil i Wall Street Journal ve spojitosti s uzavřením smlouvy na stavbu tří rafinerií v Nigérii Číňany.⁴⁶ Zajímavé je v této souvislosti i to, že stavba měla být financována ze strany čínských bank, aniž by z toho měly viditelný zisk. Patrně však šlo o snahu naklonit si Nigerijce před plánovaným

⁴³ „Nigeria: Chinese workers killed by gunmen in Benisheikh“ *BBC News* 8. listopadu 2012, <http://www.bbc.com/news/world-africa-20255072> (staženo 23. 4. 2014).

⁴⁴ Kaija Hulburt a Conor Seyle, „The Human Cost of Maritime Piracy 2012“, *Oceans Beyond Piracy*, <http://oceansbeyondpiracy.org/sites/default/files/attachments/View%20Full%20Report.pdf> (staženo 1. 5. 2014).

⁴⁵ Emeke Umejei, „Why did China’s Infrastructure for Resources deal fail in Nigeria?“, *African Arguments*, <http://africanarguments.org/2013/09/02/why-did-chinas-infrastructure-for-resources-deal-fail-in-nigeria-by-emeke-umejei/> (staženo 10. 5. 2014).

⁴⁶ Spencer Swartz a Simon Hall, „Nigeria, China Sign Major Oil Deal“, *The Wall Street Journal* 15. května 2010, <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052748703460404575243892823004542> (staženo 25. 4. 2014).

udílením licencí na těžbu ropy.⁴⁷ Dodnes nebyl učiněn žádný pokrok ve výstavbě rafinerií, patrně však nikoliv vinou čínské strany.⁴⁸ Právě nové rafinerie by však znamenaly značné zlepšení životní situace obyvatel a potažmo by mohly pomoci i pacifikaci bezpečnostní situace. V současné době totiž Nigérie velkou část své spotřeby ropy dováží, což je značně paradoxní a ekonomicky silně nevýhodné, jelikož dovezené ropné produkty jsou dražší.

Ačkoliv se ve zkoumaném období objem dovážené ropy z Nigérie do USA výrazně propadl, USA pro Nigerii zůstaly hlavním partnerem a udržuje s ní dobré vztahy. Zejména americké ropné společnosti si zde drží velice silnou pozici, kterou čínské ropné společnosti výrazněji nenarušily. Význam nigerijské ropy pro Spojené státy tedy mohl během Obamova prvního prezidentského období mírně klesnout, nicméně i nadále zůstává relativně velký. O to větším problémem jsou bezpečnostní rizika, která se pojí s ropným průmyslem v zemi. Ta zasahují obě země stejně, ale vzhledem k rozdílnému objemu dovozů jsou patrně palčivější pro Američany. Nezdá se však, že by tyto problémy Peking odradily od snahy zajistit si přístup k nigerijské ropě. Aktivita Číňanů lze spíše vidět jako další důkaz toho, že jsou ochotni se pro ropu angažovat i v silně nestabilním prostředí, o čemž svědčí nové akvizice čínských ropných společností v zemi. Nigérie je také vzácným případem země, kde čínské půjčky za ropu či stavba infrastruktury za ropu nefungují. Investice Číny v zemi tedy probíhají odlišně od zbytku regionu, což může být bráno jako důkaz důležitosti pozice Nigérie jako producenta ropy. Dalším důvodem, proč se zde Číně nedaří podobně jako například v Angole, může být i prostý fakt, že Nigérie je již dlouho zavedeným ropným producentem. Má tedy již vybudované vztahy se Spojenými státy a jinými západními zeměmi, které je pro Čínu složité narušit. Nicméně nárůstu vlastní produkce v USA a přesunutí jejich hlavních zdrojů dovozů ropy dávají Číně příležitost zvyšovat objem ropy, který ze země dovážejí. Právě vakuum vytvořené zvyšující se americkou soběstačností v produkci ropy tedy dělá z Číny potenciálního spasitele nigerijské ekonomiky, která je na ropě naprosto závislá. Kromě jiného je Nigérie i jasným příkladem odlišného postoje obou zemí k ropě. Ačkoliv Spojené státy se bez jejich dovozů stále neobejdou a mají v Nigérii své ekonomické zájmy, mohou si dlouhodobě

⁴⁷ Ibid.

dovolit snižovat své dovozy. Naopak Čína se nemůže spoléhat na vlastní zásoby a musí počítat s rostoucí závislostí na dovozech. Toto se do budoucna může odrazit i v rozdílné ochotě riskovat při získávání ropy.

2. Rovníková Guinea

Rovníková Guinea je dalším typickým příkladem země postižené ropným prokletím. Od devadesátých let, kdy se zde začal rozvíjet ropný průmysl, země procházela obdobím velmi rychlého růstu HDP. Tento vývoj se však vůbec neodrazil na životních podmínkách obyvatel; země je dalším příkladem ropného prokletí. Zemi vládne tvrdou rukou prezident Teodoro Obiang Nguema Mbasogo spolu se svou rodinou, jeho režim vykonává přísnou cenzuru a dopouští se neustálého porušování lidských práv. O míře policejního násilí v zemi svědčí i to, že mučení zadržovaných osob je zde podle mezinárodních pozorovatelů velmi rozšířené. Zároveň v zemi existuje rozsáhlá korupce, která brání jejímu rozvoji. Americký novinář Richard Behar o této zemi napsal následující: „Rovníková Guinea není tolik země, jako spíše zkorumpovaný podnik širší rodiny, který si vymyslel vlastní hymnu.“⁴⁹ Tento způsob vládnutí jí umožňují právě výrazné příjmy z ropy. Její zásoby, které má země k dispozici, se sice nemohou rovnat těm angolským či nigerijským, i tak však nejsou zanedbatelné, zejména vzhledem k malé rozloze země. Podle EIA činí její prokázané zásoby ropy 1,1 miliardy barelů a země je mezi pěti největšími producenty v sub-saharské Africe.⁵⁰ Ropná produkce v zemi v daném období začala upadat, jelikož stávající ropná pole již překročila vrchol své produktivity. Nicméně v roce 2011 začala těžba na novém poli Aseng, což pomohlo alespoň částečně zmírnit tento vývoj. Veškerá ropa v zemi se těží na moři. Ekonomika země je na ropě zcela závislá, představuje 95% jejího HDP.⁵¹

Význam Rovníkové Guiney pro Spojené státy ve zkoumaném období mírně upadal. Produkce ropy značně kolísala, zejména vinou stárnoucích ropných polí. V roce

⁴⁸ Sebastine Obasi, „Market regulation stalls Greenfield refineries“, *The Vanguard*, 9. července 2013, <http://www.vanguardngr.com/2013/07/market-regulation-stalls-greenfield-refineries/> (staženo 29. 4. 2014).

⁴⁹ Richard Behar, „China’s New Oil Supplier“, *Fast Company* 1. července 2008, <http://www.fastcompany.com/849690/chinas-new-oil-supplier> (staženo 2. 5. 2014).

⁵⁰ „Equatorial Guinea“, U.S. Energy Information Agency, <http://www.eia.gov/countries/country-data.cfm?fips=ek> (staženo 5. 5. 2014).

⁵¹ Ibid.

2010 byly USA největším odběratelem této země, dovážely 29 % její ropné produkce.⁵² Zdá se však, že v roce 2011 byly nahrazeny Čínou, když dovozy do USA poklesly z 21 063 000 barelů na 8 500 000.⁵³ V roce 2012, možná důsledkem zprovoznění spuštění produkce na poli Aseng o rok dříve, dovozy opět vzrostly, ale nedosáhly stejné úrovně jako v roce 2010. Americké společnosti provozují ze všech mezinárodních ropných společností největší část produkce, operuje jich tu hned několik. Ty nejvýznamnější v zemi jsou patrně ExxonMobil a Hess. ExxonMobil provozuje největší ropné pole v zemi, Zafiro, kde vlastní 71,25% podíl, Hess ho následuje s cca 80% podílem na poli Ceiba.⁵⁴ Obě společnosti však zaznamenaly ve zkoumaném období výrazný pokles produkce, ExxonMobil o 16 % a Hess o 11 %.⁵⁵ Nový impuls pro ropný průmysl v zemi znamenalo spuštění pole Aseng, které provozuje další americká společnost, Noble Energy. Toto pole s produkcí 62 000 barelů denně více než vyrovnalo ztráty dalších amerických společností.⁵⁶

Ačkoliv je podnikání v Rovníkové Guineji pro americké společnosti vysoce výhodné, jde zcela proti deklarovaným cílům americké zahraniční politiky v regionu. Spojené státy nijak aktivně nevystupují proti porušování lidských práv a korupce v zemi, ale pouze ho tiše tolerují. Představitelé USA v zemi opakovaně zlehčovali porušování lidských práv a ekonomickou situaci obyvatel. Dokonce existují důkazy o tom, že lidé, kteří se vyskytovali vysoko ve vedení americké vlády či armády, aktivně pomáhají Obiangovu režimu.⁵⁷ V minulosti také způsobily skandál platby amerických ropných společností, které skončily na účtech lidí blízkých Obiangovu režimu. Do tohoto skandálu byla zapletena i americká banka *Riggs National Bank of Washington*.⁵⁸ Kromě dovozů ropy však mezi Rovníkovou Guineou a Spojenými státy neexistuje žádná hlubší spolupráce na jakékoli úrovni. Američané zde nevedou ani žádné rozsáhlejší rozvojové vládní projekty, pouze regionální. Zároveň některé ropné

⁵² „Equatorial Guinea“, U.S. Energy Information Agency, <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=ek> (staženo 12. 5. 2014).

⁵³ „U.S. Imports by Country of Origin“.

⁵⁴ Brown, *Africa's Booming Oil*, 144.

⁵⁵ „2012 Minerals Yearbook“, U.S. Geological Survey, <http://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/country/2012/myb3-2012-ek.pdf> (staženo 10. 5. 2014).

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Adam Nossiter, „U.S. Engages With an Iron Leader in Equatorial Guinea“, *The New York Times*, 30. května 2011, <http://www.nytimes.com/2011/05/31/world/africa/31guinea.html?pagewanted=2&r=0> (staženo 10. 5. 2014).

⁵⁸ Behar, „China's New Oil Supplier“.

společnosti provozují vlastní dobročinné projekty na podporu rozvoje místního obyvatelstva.⁵⁹

Čínská přítomnost v zemi není tak velká jako ta americká, ale v uplynulých letech pomalu stoupá spolu s dovozy ropy z Rovníkové Guiney do Číny. Podle prezidenta Obianga dokonce v roce 2011 byla Čína největším odběratelem ropy ze země, dovezla jí odtud 12 775 000 barelů.⁶⁰ Nárůstu čínských importů ze země patrně napomáhala i její snížená spotřeba v Evropě.⁶¹ Číňané se snaží o získávání ropy z této země již delší dobu, důležitým krokem bylo udělení ropou splácené půjčky čínskou Exim Bank v roce 2007, která byla udělena za účelem výstavby infrastruktury čínskými firmami. Na tuto půjčku pak ve zkoumaném období navázala předběžná dohoda mezi čínskou státem vlastněnou společností Sinochem a Rovníkovou Guineou, která zemi zavazuje dodat Číně 11 000 barelů ropy denně výměnou za blíže nespecifikovanou sumu peněz ve formě kapitálu u Exim Bank určeného na budování infrastruktury.⁶² V zemi se angažují i čínské ropné společnosti. CNOOC zde v roce 2006 získala práva na průzkum bloku S.⁶³ CNPC pak od téhož roku provozuje a vlastní 70% podíl na bloku M.⁶⁴ Ve zkoumaném období se pak čínská společnost Xuan Energy se sídlem v Hong Kongu stala v prosinci 2012 provozovatelem bloku Y.

Vzhledem k tradiční čínské zásadě nevměšování se není překvapivé, že Peking udržuje s Rovníkovou Guineou dobré vztahy i na oficiální úrovni. V roce 2012 se například v rámci poslední schůze Fóra čínsko-afričké spolupráce (*Forum on China-Africa Cooperation*, FOCAC) sešel čínský místopředseda vlády Li Kche-čchiang s prezidentem Obiangem. Oba pozitivně zhodnotili dosavadní vztahy svých zemí a vyjádřili zájem o pokračování prohlubování vzájemné spolupráce, včetně té v oblasti

⁵⁹ „U.S. Relations with Equatorial Guinea“, U.S. Department of State, <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/7221.htm> (staženo 10. 5. 2014).

⁶⁰ „Equatorial Guinea, Sinochem Sign Preliminary Crude-Oil Agreement“, *Oreanda News Agency*, 31. července 2012. <http://factiva.com> (staženo 12. 5. 2014).

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid.

⁶³ „A New PSC Signed by CNOOC Limited for Block S in Equatorial Guinea“, CNOOC Limited, <http://www.cnooc.com/encnooc/newszx/news/2006/812.shtml> (staženo 29. 4. 2014).

⁶⁴ „CNPC in Equatorial Guinea“, CNPC, <http://lhyt.cnpc.com.cn/en/cnpcworldwide/equatorial/?COLLCC=1499457793&COLLCC=1452760289&> (staženo 10. 5. 2014).

energií.⁶⁵ V minulosti také Peking poskytl Rovnickové Guineji vojenský výcvik a vybavení.⁶⁶

Příklad Rovnickové Guiney je zajímavý hned z několika důvodů. Zaprvé ji lze brát jako ukázkou menšího producenta ropy, kde se navíc na pozici největšího odběratele během zkoumaného období vystřídaly Spojené státy i Čína. Zároveň zde v tomto období těžba ropy procházela dynamickým vývojem; nejprve klesala kvůli stárnutí ropných polí a bloků, ale v roce 2012 došlo k udílení nových licencí, které těžbu částečně oživily. Co se týče ropných společností, ty americké mají i zde jasnou převahu nad čínskými, provozují mj. významné nové pole Aseng. Nicméně ty čínské pomalu získávají právo na těžbu či výzkum nových bloků a stávají se nezanedbatelnými aktéry. Na druhou stranu, co se týče samotných dovozů ropy, tak i zde se projevilo mírné opadnutí zájmu Američanů o ropu z Afriky. Naopak čínský model výměny ropy za infrastrukturu se zde zdá být v zásadě úspěšný. Patrně nejzajímavější na této případové studii je však přístup obou zemí k porušování lidských práv v Rovnickové Guinei. Čínský postoj se zde neliší od toho, který Peking zaujímá vůči ostatním podobným režimům a je zcela v souladu s jeho politikou nevměšování se do vnitřních záležitostí jiných zemí. Naopak postoj Spojených států k místnímu režimu, který se tradičně řadí mezi ty nejkritizovanější ze strany organizací bojující za lidská práva, jde proti deklarovanému směřování americké zahraniční politiky. Ta tradičně zdůrazňuje význam demokracie a lidských práv, nicméně zde tyto základní principy obětuje ve prospěch ekonomických zájmů ropného průmyslu. Samozřejmě se nejedná o jediný příklad země, kde Spojené státy či jiná západní země přehlíží porušování lidských práv ve prospěch vlastních ekonomických a energetických zájmů, nicméně jde také o méně známý příklad, patrně vzhledem k malé velikosti Rovnickové Guiney.

4. Angola

⁶⁵ „China, Equatorial Guinea pledge to enhance cooperation“, *Xinhua*, 20. července 2012, http://news.xinhuanet.com/english/china/2012-07/20/c_131728968.htm (staženo 13. 5. 2014).

⁶⁶ Sanou Mbaye, „Matching China’s Activities with Africa’s Needs“ in *Chinese and African Perspectives on China in Africa*, ed. Axel Harneit-Sievers, Stephen Marks a Sanusha Naidu, (Cape Town: Pambazuka Press, 2010), 43.

Angolou od roku 1961 zmítala válka o nezávislost, která se po jejím získání roku 1975 přelila ve válku občanskou. Po jejím konci v roce 2002 začalo období obnovy. U moci je již od roku 1979 José Eduardo dos Santos, vůdce vítězného Lidového hnutí za osvobození Angoly (MPLA). Politicky se jedná o režim silně autoritativní, obzvláště od vydání nové ústavy v roce 2010, která posílila pravomoci prezidenta a narušila tak dělbu moci. V zemi také panuje vysoká nesvoboda. Stále však stávající politické vedení, jakkoliv značně nedokonalé, dodává zemi relativní stabilitu. To činí z Angoly předvídatelnějšího partnera pro obchod a investice.⁶⁷ Země zároveň navázala silné vazby s Čínou, které jí pomohly při poválečné obnově a budování infrastruktury. Čínská nabídka pomoci byla pro angolský režim atraktivnější, než možnosti nabízené západními zeměmi a institucemi, zejména Mezinárodním měnovým fondem. Západ totiž svou pomoc podmiňoval bojem proti korupci, jež v Angole byla (a dodnes je) velkým problémem. Angola si tak zajistila potřebné peníze a rozvojovou pomoc, a zároveň se vyhnula reformám, které by patrně byly pro vládnoucí elity bolestivé. Vzhledem k vysokému stupni propojení s Čínou je země často prezentována jakožto modelový příklad čínské strategie v afrických zemích. Mezi lety 2000-2009 byla Angola druhou nejrychleji rostoucí zemí na kontinentu, její HDP ročně rostlo v průměru o 10,7 %, nicméně v roce 2010 se tento růst silně propadl na 3,4 %, či 5,2 % v roce 2012.⁶⁸ Ekonomika Angoly je zcela závislá na nerostných surovinách, zejména na ropě. Těžba ropy se zde rozmohla až po roce 2000, v návaznosti na sérii objevů v devadesátých letech a produkce se zde soustřeďuje na těžbu na moři. Z Angoly se tedy stal významný producent ropy relativně nedávno, například oproti Nigérii. Ani zde se však nepodařilo zisky z její těžby použít na výrazné zlepšení životní situace většiny obyvatelstva, více než třetina Angolanů žije pod hranicí chudoby.⁶⁹ Většina ropy se nachází v provincii Cabinda, která je od zbytku země oddělena pruhem území Demokratické republiky Kongo. Dodnes zde existuje separatistické hnutí snažící se osamostatnit od Angoly.

Pro Čínu je Angola největším dodavatelem ropy na kontinentu a celosvětově dodává Číně víc ropy než ona pouze Saudská Arábie. Podle EIA šlo do Číny v roce

⁶⁷ Alex Vines et al. eds., „Thirst for African Oil“, Chatham House, http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/r0809_africanoil.pdf (staženo 12. 4. 2014).

⁶⁸ „Sub-Saharan Africa“, The World Bank, <http://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects/regional-outlooks/ssa> (staženo 29. 4. 2014).

2012 46 % veškerých angolských vývozů ropy, což z ní činí jejich zdaleka největšího odběratele.⁷⁰ Nicméně vzhledem k tomu, že ropa byla do Číny dovážena i v rámci ropou jištěných půjček, nelze přesně určit, kolik jí Čína od Angoly přesně odebírá. Obsah těchto dohod totiž není zveřejňován.⁷¹ Tento stav je výsledkem úspěchů čínské strategie půjček splácených ropou a výměn ropy za infrastrukturu. Jakkoliv je Čína úspěšná v získávání angolské ropy tímto způsobem, čínské ropné společnosti v zemi nemají příliš silnou pozici. Operují zde téměř výhradně jako držitelé menšinových podílů na ropných blocích, které provozují jiné společnosti. Také je zajímavé, že angolská ropná společnost Sonangol se nebojí postavit čínským zájmům, pokud má pocit, že ohrožují ty její. To se prokázalo v roce 2009, kdy se Sinopec a CNOOC společně pokusily odkoupit 20% podíl na ropném bloku 32 provozovaném Totalem, který nabízela k prodeji americká společnost Marathon Oil. Ačkoliv se jim podařilo odkup dojednat, Sonangol zamezil jejímu uskutečnění tím, že podíl odkoupil sám a přesunul ho pod společný podnik Číny a Angoly, China Sonangol. Tento krok, který mu umožňují angolské zákony, Sonangol podnikl v návaznosti na neshody se Sinopecem v uplynulých letech.⁷² Je tedy vidět, že i když je partnerství s Čínou pro angolskou ekonomiku zcela zásadní, nebojí se vzepřít silnějšímu partnerovi. I přesto, že je Čína jednoznačně tou ekonomicky silnější z obou stran, i pro ni je vzhledem k objemu dodávek ropy z Angoly toto partnerství v současné době nepostradatelné. Na tomto příkladu je také vidět další zajímavá charakteristika čínského působení v ropném průmyslu v zemi; většinou se zde angažuje právě ve spojení se Sonangolem. Nicméně v roce 2010 Sinopecu dosáhl úspěchu, když se mu podařilo odkoupit většinový podíl ve společném podniku Sonangolu a Sinopecu, *Sonangol Sinopec International*. Ten totiž vlastní poloviční podíl na mořském těžebním bloku 18, který v době odkupu obsahoval 102 milionů barelů ropy.⁷³ Tento krok představoval vstup Sinopecu do těžebního průmyslu

⁶⁹ „Poverty Headcount Ratio at National Poverty Line (% of Population)“, The World Bank, <http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.NAHC/countries/AO?display=graph> (staženo 29. 4. 2014).

⁷⁰ „Angola“, U.S. Energy Information Administration, <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=AO> (staženo 5. 5. 2014).

⁷¹ Neanda Salvaterra, „Angola Looks to China as Oil Sales to U.S. Decline“, *The Wall Street Journal*, 13. května 2013, <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424127887323716304578481402547990718> (staženo 24. 4. 2014).

⁷² Ana Cristina Alves, „Chinese Economic Statecraft: A Comparative Study of China’s Oil-backed Loans in Angola and Brazil“, *Journal of Current Chinese Affairs* 42, č. 1 (2013): 111–112, <http://journals.sub.uni-hamburg.de/giga/files/journals/3/articles/593/public/593-618-1-PB.pdf> (staženo 29. 4. 2014).

⁷³ „Sinopec’s First Acquisition of Overseas Upstream Assets“, Sinopec, http://english.sinopec.com/media_center/news/20100329/download/en-news100329d.pdf (staženo 5. 5. 2014).

v zahraničí. Je pravděpodobné, že angolskému souhlasu s touto transakcí napomohly dvě půjčky, dohromady ve výši 8,5 miliardy dolarů, které byly ve stejné době přislíbeny čínskou stranou. Jedna z těchto půjček byla zrušena a druhá, poskytnutá čínskou Exim Bank, snížena na tři miliardy.⁷⁴ Půjčka poskytnutá Exim Bank byla použitelná na budování infrastruktury. Tyto peníze jsou v Angole samozřejmě velmi vítané, obzvláště vzhledem k tomu, že čínské půjčky mívají nízké úroky a nekladou nároky na demokracii, korupci a lidská práva. Na tomto místě je však vhodné poznamenat, že ačkoliv navázání půjček na budování infrastruktury je model převážně čínský, samotné splácení půjček ropou umožňovaly v minulosti Angole i západní instituce.

Čínská strategie v Angole a ostatních zemích sub-saharské Afriky s sebou tedy přináší výraznou přítomnost čínských společností, které zde realizují projekty na budování infrastruktury. Existují i celá města, která byla takto postavena čínskými společnostmi. Ačkoliv by se mohlo zdát, že tyto projekty budou Angolany vnímány pozitivně, často mají za následek pravý opak. Prvním problémem je kvalita práce, která je často velmi nízká. Známým příkladem je nemocnice v Luandě, která musela být v roce 2010 evakuována, jelikož hrozilo její zřícení. Tato nemocnice byla postavena Číňany za peníze, které si od nich Angola půjčila, což z ní činí značně symbolický případ. Je překvapivé, že v Angole podobné incidenty nejsou vnímány příliš negativně.⁷⁵ Dalším problémem je mnohdy nekorektní přístup čínských firem, zejména časté neuskutečnění projektů či jejich prodlužování. Ještě závažnější je však poměr mezi Číňany a Angolany. Do Angoly proudí velký počet čínských pracovníků, jejichž přesný počet není známý, na jednotlivých projektech pak často pracuje více Číňanů, než Angolanů. Navíc se objevily případy špatného zacházení s angolskými dělníky. Výsledkem jsou množící se útoky na Číňany zaměstnané v zemi. Ačkoliv tyto zádrhly nepředstavovaly ve zkoumaném období větší překážku pro vzájemné vztahy obou zemí, zejména útoky na čínské občany patrně nejsou pro Peking příjemné. Tyto dohody však nadále pokračovaly i přes zkoumané problémy a vývozy ropy do Číny pouze rostly. Tento vzrůst patrně byl, stejně jako v případě Nigérie, alespoň částečně inspirován snížením dovozů do USA.

⁷⁴ Alves, „Chinese Economic Statecraft“: 112.

⁷⁵ „The New Imperialism: China in Angola“, *World Affairs* březen/duben 2011, <http://www.worldaffairsjournal.org/article/new-imperialism-china-angola> (staženo 12. 5. 2014).

Dovozy angolské ropy do Spojených států se mezi lety 2009 a 2012 propadly, podobně jako v případě Nigérie, téměř na polovinu. V roce 2009 bylo do USA dovezeno 168 milionů barelů ropy, v roce 2012 pouze 85 milionů.⁷⁶ Ani tak však není Angola pro Američany zanedbatelná – stále se jedná o druhého nejvýznamnějšího partnera USA v regionu. Poté, co byla Angola uznána Spojenými státy v roce 1993, se americké ropné společnosti začaly vehementně zapojovat do tamního ropného průmyslu, a dodnes patří Chevron a ExxonMobil mezi největší producenty v zemi. ExxonMobil provozuje blok 15, který má nejvyšší produktivitu v zemi. Druhý nejvýnosnější blok 0 pak provozuje Chevron. To znamená, že Spojené státy mají v zemi určité zanedbatelné zájmy, ačkoliv Angola patrně není klíčová pro jejich energetickou bezpečnost. Spolu s proměnou struktury amerických dovozů ropy totiž nejen klesly americké dovozy ze země jako takové, ale zároveň klesl jejich význam pro USA. Angola se mezi lety 2009 a 2012 propadla ze sedmého na jedenácté místo v pořadí dodavatelů ropy.⁷⁷ Ačkoliv Angola není tak nestabilní, jako Nigérie, Pro Angolu to sice není zdaleka tak nepříjemné, jako pro Nigérii, nicméně i tak to není pro zemi pozitivní vývoj. I zde znamenalo snížení exportů do Spojených států vzrůst vazeb na Čínu. I tak však tyto dovozy nejsou pro Washington zanedbatelné.

Na svém počátku Obamova první administrativa i přes svou jinak poměrně nízkou aktivitu uzavřela dvě dohody, které měly za cíl upevnit vztahy obou zemí. V květnu 2009 byla nejprve uzavřena Rámcová dohoda o obchodu a investicích (*Trade and Investment Framework Agreement*, TIFA), která deklarovala zájem rozvinout obchod mezi oběma zeměmi a diverzifikovat ho.⁷⁸ Téhož roku během své návštěvy v zemi spustila Hillary Clinton spolu se svým protějškem Assunçãem Afonsem dos Anjosem dialog o strategickém partnerství mezi oběma zeměmi. V návaznosti na to vznikly bilaterální skupiny zabývající se jednotlivými oblastmi spolupráce mezi oběma zeměmi, jako první ty týkající se energiemi a bezpečností. Následujícího roku pak byla podepsána Dohoda o dialogu o strategickém partnerství. Tato dohoda představuje krok

⁷⁶ „U.S. Imports from Angola of Crude Oil and Petroleum Products“, U.S. Energy Information Agency, <http://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=p&s=mttimusaol&f=a> (staženo 1. 5. 2014).

⁷⁷ „U.S. Imports by Country of Origin“.

⁷⁸ „United States and Angola Sign Trade and Investment Framework Agreement“, United States Trade Representative, <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2009/may/united-states-and-angola-sign-trade-and-investment-fra> (staženo 21. 4. 2014).

vpřed pro vzájemné vztahy obou zemí, jelikož jim udává formální rámec.⁷⁹ Díky uzavření této dohody se Angola ve vztazích s USA posunula na podobné místo jako Nigérie a Jihoafrická republika, dva patrně nejvýznamnější partneři Spojených států v regionu.⁸⁰ Ještě zajímavější na těchto výměnách je fakt, že se tím vztahy obou zemí mírně posunuly směrem k širší spolupráci než té v tradičních oblastech americké zahraniční politiky v Africe, tedy ropě, bezpečnosti a podpoře demokracie. Nicméně tento posun převážně zůstal na verbální úrovni. Tento posun (ať už jakkoliv malý či velký) zůstal jediným během zkoumaného období. Je otázka, zda se pouze vyčerpala hranice, kam až Američané chtěli zajít, zda sehrála svou roli jejich snižující se závislost na dovezené ropě, či zda s upadajícím zájmem jejich zahraniční politiky o Afriku došlo na dočasné pozastavení rozvoje vzájemných vztahů.

Případ Angoly ukazuje, proč je pro USA složité reagovat na rostoucí čínskou přítomnost v sub-saharské Africe. Čínské půjčky vystihují slabé místo americké zahraniční politiky vůči nedemokratickým režimům. Pro angolské politické špičky je velmi výhodné mít možnost vyhnout se požadavkům západních států, které se vážou k pomoci MMF či světové banky, a Peking naopak není svázán podobnými principy jako Washington. Pokud tedy nedojde k výměně vedení země, je silně pravděpodobné, že Čína i nadále zůstane nejbližším partnerem Angoly a největším odběratelem její ropy. Zároveň je zde jasně vidět přínos toho, že čínská ekonomika je stále navázaná na stát mnohem více, než ta americká, pro čínské působení v Africe. Ačkoliv se Američané nesnažili a nesnaží soupeřit s Čínou o pozici hlavního partnera Angoly, je obtížné představit, že by mohli nabídnout Angole stejné výhody. Na druhou stranu je vidět, že se Spojené státy alespoň v začátku Obamova prvního období snažily o upevnění vazeb s Angolou a dokonce i o mírné rozšíření oblastí vzájemné spolupráce. Číňanům se sice velmi dobře daří si Angolu zavazovat půjčkami splácenými ropou, nicméně získávání podílů na ropných blocích (ať už provozovaných jimi či jinými společnostmi) je pro ně stále problematické. V této oblasti si stále drží z obou zemí dominantní postavení Spojené státy, jejichž společnosti zde nejen začaly působit dříve, ale jsou i technicky vyspělejší. Angola je dokonce schopná a ochotná se postavit silnějšímu partnerovi a vzdorovat zájmům čínských ropných společností, pokud k tomu má motivaci. Samotné

⁷⁹ Assis Malaquias, „Angola’s Foreign Policy: Pragmatic Recalibrations“, SAIIA Occasional Paper č. 84 (květen 2011): 15.

čínské dovozy ropy z Angoly však částečně rostou i díky výraznému poklesu těch amerických, který zemi nutí hledat jiné odběratele. Čína, jejíž potřeba ropy neustále roste, je pak přirozenou volbou.

Závěr

Jak jasně ukázala první teoretická kapitola i jednotlivé případové studie, během prvního prezidentského období Baracka Obamy se sice význam africké ropy pro Spojené státy snížil, ale ne natolik, aby přestala být pro USA důležitá. S nárůstem domácí těžby a dovozů z amerického kontinentu došlo k propadu dovozů ze sub-saharské Afriky, který zaznamenaly všechny zkoumané země. Pro Nigérii, která stále dováží největší část své produkce do USA, je tento vývoj patrně nejvíc nepříjemný ze všech zkoumaných zemí. Odrazil se však i v Angole a Rovnickové Guinei. V Angole a Nigérii přímo vedl k posílení dodávek do Číny a je pravděpodobné, že alespoň částečně stál i za nárůstem vývozu do Číny z Rovnickové Guiney. Pro Čínu je tato situace naopak příznivá, jelikož si díky ní byla například v Nigérii schopna vyjednat příznivější podmínky pro nákup ropy. Nicméně v samotném těžebním průmyslu si stále drží mnohem silnější pozici z obou zemí Spojené státy. Ve všech třech zkoumaných zemích mají jejich společnosti mnohem silnější postavení, než ty čínské. To je patrně dané jednak jejich větší technologickou vyspělostí, která se projevuje zejména v těžbě na moři, a jednak také tím, že začaly na africkém kontinentu působit dříve, než ty čínské. Stále je však třeba konstatovat, že se čínským ropným společnostem ve zkoumaném období dařilo získávat podíly na ropných polích či blocích, a že posilovaly svou pozici v jednotlivých zemích. Ačkoliv tedy americké společnosti bezprostředně neohrožují, pomalu se jim daří si budovat silnější pozici.

Americká diplomacie byla během Obamova prvního prezidentského období často kritizována pro svou nízkou aktivitu v sub-saharské Africe. V Angole a Nigérii i přesto došlo k navázání dohod prohlubující spolupráci obou zemí. I tak však nebyla Obamova první administrativa zdaleka tak aktivní, jak se od ní očekávalo. Ačkoliv tyto dohody mírně přesahovaly klasický rámec spolupráce mezi USA a africkými státy, tak stále platí, že na čínské „výměny“ ropy za infrastrukturu nejsou, vzhledem k povaze

⁸⁰ „U.S. Relations with Angola“, U.S. Department of State, <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/6619.htm>

jejich ekonomiky, schopny reagovat. Zajímavý je rozdíl v tom, jak úspěšná je tato strategie v jednotlivých zkoumaných zemích. Zatímco v Angole a do jisté míry i v Rovnickové Guinei je tento koncept velmi úspěšný, v Nigérii prakticky zkrachoval. Tato situace je však spíše výjimečná a vychází ze složité nigerijské vnitropolitické situace. Ještě větším problémem pro zájmy USA je však čínská politika nevměšování. Zejména v Angole je nevměšování se do vnitřních záležitostí země základem čínského úspěchu. Nicméně příklad Rovnickové Guiney ukazuje, že principiální americká kritika této politiky je minimálně problematická a přehlíží vlastní nedostatky. Spojené státy totiž ignorují otřesnou situaci v zemi zmítané korupcí a zásadním porušováním lidských práv kvůli vlastnímu ekonomickému zisku. Stále se však v této zemi omezují na tichou ekonomickou spolupráci. Naopak Čína může s Rovnickovou Guineí pěstovat spolupráci na vládní úrovni, aniž by se musela bát kritiky voličů.

Summary

During Barack Obama's first presidential term, the importance of African oil to the United States decreased slightly but remained important as a source of diversification of oil sources. The decrease of its imports from the continent had negative effects for all three of the examined countries, Nigeria, Equatorial Guinea, and Angola. China, on the other hand profited from it to increase its own imports from the continent as well as its influence. Certain steps were made by the American administration to deepen its ties with both Angola and Equatorial Guinea, but it remained largely uninvolved in the region. China's own strategy of oil for infrastructure deals seems to work in Equatorial Guinea and Angola but is not effective in Nigeria. It is hard for the U.S. to counter it as its economy is not suitable for such offers. Even more problematic for Americans is China's non-interference policy which goes against

some of the main declared principles of American foreign policy. The case of equatorial Guinea however shows that the United States themselves overlook serious breaches of human rights and corruption in the country in favour of their own economic interests.

Použitá literatura

Primární zdroje

- „A New PSC Signed by CNOOC Limited for Block S in Equatorial Guinea“, CNOOC Limited,
<http://www.cnooltd.com/encnooltd/newszx/news/2006/812.shtml> (staženo 29. 4. 2014)
- „Africa’s trade partners“, OECD iLibrary, <http://www.oecd-ilibrary.org/sites/factbook-2011-en/04/01/05/index.html?itemId=/content/chapter/factbook-2011-37-en> (staženo 14. 3. 2014)
- „Angola“, U.S. Energy Information Administration,
<http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=AO> (staženo 5. 5. 2014)
- „CNPC in Equatorial Guinea“, CNPC,
<http://lhyt.cnpc.com.cn/en/cnpcworldwide/equatorial/?COLLCC=1499457793&COLLCC=1452760289&> (staženo 10. 5. 2014)
- „Develop and Secure America’s Energy Resources“, The White House,
<http://www.whitehouse.gov/energy/securing-american-energy> (staženo 12. 3. 2014)
- „Equatorial Guinea“, U.S. Energy Information Agency,
<http://www.eia.gov/countries/country-data.cfm?fips=ek> (staženo 5. 5. 2014)
- „China“, U.S. Energy Information Administration,
<http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=CH> (staženo 12. 3. 2014)
- „International Energy Statistics“, U.S. Energy Information Administration,
<http://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/IEDIndex3.cfm?tid=5&pid=57&aid=6>
(staženo 12. 3. 2014)
- „Nigeria“, Addax Petroleum,
<https://www.addaxpetroleum.com/operations/nigeria> (staženo 29. 4. 2014)
- „Nigeria“, U.S. Energy Information Administration,
<http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=NI> (staženo 20. dubna 2014)
- „Petroleum Reserves Definitions“, Society of Petroleum Engineers,
http://www.spe.org/industry/docs/Petroleum_Reserves_Definitions_1997.pdf
(staženo 3. 4. 2014)

- Poverty Headcount Ratio at National Poverty Line (% of Population)“, The World Bank,
<http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.NAHC/countries/AO?display=graph>
(staženo 29. 4. 2014)
- „Sinopec’s First Acquisition of Overseas Upstream Assets“, Sinopec,
http://english.sinopec.com/media_center/news/20100329/download/en-news100329d.pdf (staženo 5. 5. 2014)
- „Sub-Saharan Africa“, The World Bank,
<http://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects/regional-outlooks/ssa> (staženo 29. 4. 2014)
- „Top Ten Annual Net Oil Importers“, U.S. Energy Information Administration,
http://www.eia.gov/countries/analysisbriefs/China/images/top_ten_oil_importers.png (staženo 12. 3. 2014)
- „U.S. Imports by Country of Origin“, U.S. Energy Information Administration,
http://www.eia.gov/dnav/pet/pet_move_impcus_a2_nus_ep00_im0_mbb1_a.htm
(staženo 12. 3. 2014)
- „U.S. Imports from Angola of Crude Oil and Petroleum Products“, U.S. Energy Information Agency, <http://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=pet&s=mttimusao1&f=a>
(staženo 1. 5. 2014)
- ¹ „U.S. Imports by Country of Origin“
- „U.S. Imports from Nigeria of Crude Oil and Petroleum Products“, U.S. Energy Information Administration,
<http://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=pet&s=mttimusni1&f=a>
(staženo 12. 4. 2014)
- „U.S. imports of Nigerian crude oil have continued to decline in 2012“ U.S. Energy Information Administration,
<http://www.eia.gov/todayinenergy/detail.cfm?id=5770> (staženo 5. 5. 2014)
- „U.S. Relations with Angola“, U.S. Department of State,
<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/6619.htm> (staženo 13. 5. 2014)
- „U.S. Relations with Equatorial Guinea“, U.S. Department of State,
<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/7221.htm> (staženo 10. 5. 2014)
- „United States and Angola Sign Trade and Investment Framework Agreement“, United States Trade Representative, <http://www.ustr.gov/about-us/press->

office/press-releases/2009/may/united-states-and-angola-sign-trade-and-investment-fra (staženo 21. 4. 2014)

Monografie a sborníky

- David E. Brown, *Africa's Booming Oil and Natural Gas Exploration and Production: National Security Implications for the United States and China* (Carlisle: U.S. Army War College Press, 2013)
- Axel Harneit-Sievers, Stephen Marks a Sanusha Naidu, *Chinese and African Perspectives on China in Africa* (Cape Town: Pambazuka Press, 2010)

Ostatní odborné zdroje a články

- „2012 Minerals Yearbook“, U.S. Geological Survey, <http://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/country/2012/myb3-2012-ek.pdf> (staženo 10. 5. 2014)
- Ana Cristina Alves, „Chinese Economic Statecraft: A Comparative Study of China's Oil-backed Loans in Angola and Brazil“, *Journal of Current Chinese Affairs* 42, č. 1 (2013): 99–130, <http://journals.sub.uni-hamburg.de/giga/files/journals/3/articles/593/public/593-618-1-PB.pdf> (staženo 29. 4. 2014)
- Richard Behar, „China's New Oil Supplier“, *Fast Company* 1. července 2008, <http://www.fastcompany.com/849690/chinas-new-oil-supplier> (staženo 2. 5. 2014)
- John Bock, „Chevron shuts Nigeria oil pipeline after attack“, Reuters, <http://www.reuters.com/article/2010/12/20/us-niger-delta-idUSTRE6BJ25H20101220> (staženo 20. 4. 2014)
- Deborah Brautigam, „Africa's Eastern Promise“, *Foreign Affairs* 5. 1. 2010, <http://www.foreignaffairs.com/articles/65916/deborah-brautigam/africa%E2%80%99s-eastern-promise> (staženo 15. 4. 2014)
- Horace Campbell, „China in Africa: Challenging US Global Hegemony“, *Third World Quarterly* 29, č. 1 (2008): 89–105
- John Campbell, „President Obama and Sub-Saharan Africa: What's Missing“, Council on Foreign Relations, <http://blogs.cfr.org/campbell/2012/12/12/president-obama-and-sub-saharan-africa-whats-missing/> (staženo 5. 4. 2014)

- Jennifer G. Cook, „De Clinton a Obama, les États-unis et l’Afrique”, *Politique étrangère* 78, č. 2 (léto 2013) : 67 –79.
- Tim Daiss, „Trading Places: Sinopec and Total Deal for Offshore Nigerian Oilfield“, *Energy Tribune*, 11. prosince 2012,
<http://www.energytribune.com/67710/trading-places-sinopec-and-total-ink-deal-for-offshore-nigerian-oilfield#sthash.IdlHGnuV.dpbs> (staženo 24. 4. 2014)
- „Equatorial Guinea, Sinochem Sign Preliminary Crude-Oil Agreement“, *Oreanda News Agency*, 31. července 2012, <http://factiva.com> (staženo 12. 5. 2014)
- „Hillary Clinton Launches African Tour with Veiled Attack on China“, *The Guardian*, 1. srpna 2012,
<http://www.theguardian.com/world/2012/aug/01/hillary-clinton-africa-china> (staženo 14. 3. 2014)
- Kaija Hulburt a Conor Seyle, „The Human Cost of Maritime Piracy 2012“, *Oceans Beyond Piracy*,
<http://oceansbeyondpiracy.org/sites/default/files/attachments/View%20Full%20Report.pdf> (staženo 1. 5. 2014)
- „China, Equatorial Guinea pledge to enhance cooperation“, *Xinhua*, 20. července 2012, http://news.xinhuanet.com/english/china/2012-07/20/c_131728968.htm (staženo 13. 5. 2014).
- „China Is Looking To Nigeria for Crude Oil And Has Been Trying To Win Favor With The Nation By Investing In The West African Country“, *International Business Times*, <http://www.ibtimes.com/china-looking-nigeria-crude-oil-has-been-trying-win-favor-nation-investing-west-african-country> (staženo 23. 4. 2014)
- Ji Ji-min, „China probes its African Model (1)“, *China Dialogue*,
<https://www.chinadialogue.net/article/show/single/en/4470-China-probes-its-Africa-model-1-> (staženo 15. 4. 2014)
- Sarah Kent, „Nigeria Bearing Burnt of U.S. Shale-Oil Boom“, *The Wall Street Journal* 6. března 2013,
<http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424127887324662404578333981454427720> (staženo 22. 4. 2014)

- Mwangi Kimenyi, „Mr. President, Let Enhanced U.S –African Relations Be Part of Your Legacy“, Brookings Institution, <http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2012/11/07-us-africa-relations-kimenyi> (staženo 2. 4. 2014)
- Anne Look, „Clinton Offers Aid to Nigerian Security Forces against Boko Haram“, Voice of America, <http://www.voanews.com/content/clinton-nigeria-boko-haram/1483662.html> (staženo 10. 5. 2014)
- Assis Malaquias, „Angola’s Foreign Policy: Pragmatic Recalibrations“, SAIIA Occasional Paper č. 84 (květen 2011)
- Nigeria: Chinese workers killed by gunmen in Benisheikh“ *BBC News* 8. listopadu 2012, <http://www.bbc.com/news/world-africa-20255072> (staženo 23. 4. 2014)
- John Norris, „Does Obama Have a Strategy for Africa?“, *Foreign Policy*, 19. června 2012, http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/06/19/obamas_africa_strategy (staženo 20. 3. 2014)
- Adam Nossiter, „U.S. Engages With an Iron Leader in Equatorial Guinea“, *The New York Times*, 30. května 2011, http://www.nytimes.com/2011/05/31/world/africa/31guinea.html?pagewanted=2&_r=0 (staženo 10. 5. 2014)
- Sebastine Obasi, „Market regulation stalls Greenfield refineries“, *The Vanguard*, 9. července 2013, <http://www.vanguardngr.com/2013/07/market-regulation-stalls-greenfield-refineries/> (staženo 29. 4. 2014)
- Abiodun Oluwarotimi, „Africa: U.S. Excludes Nigeria from Hillary Clinton’s Visit“, AllAfrica, <http://allafrica.com/stories/201207310819.html?viewall=1> (staženo 5. 5. 2014)
- Neanda Salvaterra, „Angola Looks to China as Oil Sales to U.S. Decline“, *The Wall Street Journal*, 13. května 2013, <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424127887323716304578481402547990718> (staženo 24. 4. 2014)
- Spencer Swartz a Simon Hall, „Nigeria, China Sign Major Oil Deal“, *The Wall Street Journal* 15. května 2010, <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052748703460404575243892823004542> (staženo 25. 4. 2014)

- „Total and Sinopec Agree Nigeria Oil Deal“, *Financial Times* 19. listopadu 2012, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/0f070cfa-3268-11e2-ae2f-00144feabdc0.html#axzz2zhad1k3G> (staženo 21. 4. 2014)
- David H. Shinn, „China and Africa in the Xi Jinping era“, *The Diplomat*, 25. 3. 2013, <http://thediplomat.com/2013/03/china-and-africa-in-the-xi-jinping-era/?allpages=yes> (staženo 13. 4. 2014)
- Yun Sun, „China in Africa: Implications for U.S. Competition and Diplomacy“, in *Top Five Reasons Why Africa Should Be a Priority for the United States*, ed. Joh P. Banks et al. (Washington D.C.: Brookings Africa Growth Initiative, 2013): 6, http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Reports/2013/04/africa%20priority%20united%20states/04_africa_priority_united_states.pdf (staženo 14. 3. 2014)
- Spencer Swartz a Simon Hall, „Nigeria, China Sign Major Oil Deal“, *The Wall Street Journal* 15. května 2010, <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052748703460404575243892823004542> (staženo 25. 4. 2014)
- „The New Imperialism: China in Angola“, *World Affairs* březem/dubem 2011, <http://www.worldaffairsjournal.org/article/new-imperialism-china-angola> (staženo 12. 5. 2014)
- „Total and Sinopec Agree Nigeria Oil Deal“, *Financial Times* 19. listopadu 2012, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/0f070cfa-3268-11e2-ae2f-00144feabdc0.html#axzz2zhad1k3G> (staženo 21. 4. 2014)
- „U. S. Strategy toward Sub-Saharan Africa“, The White House, http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/africa_strategy_2.pdf (staženo 6. 4. 2014)
- Emeka Umejei, „Why did China’s Infrastructure for Resources deal fail in Nigeria?“, *African Arguments*, <http://africanarguments.org/2013/09/02/why-did-chinas-infrastructure-for-resources-deal-fail-in-nigeria-by-emeka-umejei/> (staženo 10. 5. 2014)
- „US, Nigeria Establish Bi-National Commission“, *Voice of America*, <http://www.voanews.com/content/us-nigeria-establish-bi-national-commission-90046022/161539.html> (staženo 29. 4. 2014)

- Alex Vines et al. eds., „Thirst for African Oil“, Chatham House, http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/r0809_africanoil.pdf (staženo 12. 4. 2014)
- Luo Zhenxing, „Perspectives on China-Africa Oil Ties“ (článek představený na konferenci A Trilateral Dialogue on the United States, Africa and China, The Brookings Institution, Washington D. C., 13. 5. 2013)